

สถานภาพของคนกลุ่มน้อยในจังหวัดชายแดนภาคใต้: กรณีศึกษาชุมชนชาวคริสต์
ในจังหวัดปัตตานี*

The Status of Subordinate Group in the Deep South of Thailand:
A Case Study of Christian Community in Pattani Province

ดร.คันสนีย์ จันทน์อานาพา**

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและสถานภาพของชุมชนชาวคริสต์ในจังหวัดปัตตานี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและภาคสนาม ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ ผู้นำองค์กรศาสนาคริสต์ในจังหวัดปัตตานี คริสตศาสนิกชนปัตตานี บุคลากรในหน่วยงานราชการ ท้องถิ่นและเอกชน ตลอดจนประชากรต่างวัฒนธรรมในจังหวัดปัตตานี จำนวนรวม 40 คน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมการประชุมสำคัญต่างๆ ของชุมชนชาวคริสต์เพื่อปฏิสัมพันธ์กับประชากรในวงกว้างและเพื่อตรวจสอบความแม่นยำและความเชื่อถือได้ของข้อมูลผลการวิจัยพบว่าชุมชนชาวคริสต์ปัตตานีมีประวัติความเป็นมายาวนานเกือบหนึ่งร้อยปี ปัจจุบันเป็นชุมชนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่

ท่ามกลางบริบททางสังคมซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม จากเดิมแทบไม่ถูกนับรวมให้เป็นหุ้นส่วนหนึ่งทางวัฒนธรรม แต่สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นำมาซึ่งการจัดระเบียบใหม่ ที่ให้ความสำคัญกับการมีตัวตนของศาสนาอื่น "ชุมชนชาวคริสต์" จึงได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ ให้เปิดเผยตนในพื้นที่สาธารณะมากขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า รัฐบาลควรพิจารณาแนวทางที่เหมาะสม สำหรับการแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ทางกฎหมายขององค์กรศาสนาคริสต์ในประเทศไทย เพื่อเป็นหลักประกันเสรีภาพทางศาสนา ให้องค์กรศาสนาคริสต์ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและท้องถิ่น

* ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยทักษิณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559

** อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Abstract

This paper is based on a qualitative study of Pattani Christianity focusing on its historical background and the status of the community. The research methodology comprises of documentary research and field research. Forty key informants generate the core data for the study. In addition, the researcher is welcome to attend most community meetings. This contributes a much greater understanding of the broader Christian community in Pattani and is for data triangulation. The

has occurred the awareness of cultural diversity, in the deep south of Thailand has been increasing significantly. Accordingly, the public policy applied to this unrest area has come to a change. This has led to a major cultural shift away from policies of 'assimilation' to the introduction of 'multiculturalism'. These create a public space for minorities such as Christian community and make this low profile and small community visible.

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาที่มีความเชื่อในองค์พระผู้เป็นเจ้า (God) และมีผู้นับถือมากที่สุดในโลก โดยข้อมูลสถิติอัตราการเติบโตของศาสนาต่างๆ ทั่วโลก ในปี 2553 (ค.ศ.2010) พบว่ามีคริสต์ศาสนิกชนทั่วโลก จำนวน 2,260.4 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 32.8 ของจำนวนประชากรโลก (Brian G., 2012)

สำหรับประเทศไทย ข้อมูลสถิติประชากรไทย ซึ่งสำนักงานสถิติแห่งชาติได้รวบรวมไว้ล่าสุดในปี 2553 ระบุว่า ประเทศไทยมีประชากรนับถือศาสนาคริสต์ จำนวน 789,376 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.2 ของจำนวนประชากรทั้งหมด โดยจังหวัดปัตตานีมีประชากรนับถือศาสนาคริสต์ จำนวน 221 คน

ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาประวัติความเป็นมา และสถานภาพของชุมชนชาวคริสต์ในจังหวัดปัตตานี เนื่องจากการปรากฏของเหตุการณ์สำคัญต่างๆต่อไปนี้

ประการแรก ในปีพ.ศ.2548 ภายหลังเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เพียงหนึ่งปี ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานีในสมัยนั้น ได้ริเริ่มการจัดงานคริสต์มาสจังหวัดปัตตานีขึ้น เจตนารมณ์คือ ต้องการให้มีสัญลักษณ์ของศาสนาทุกศาสนาในพื้นที่ ในการนี้องค์กรศาสนาคริสต์ในจังหวัดปัตตานีได้รับเชิญ

ให้เข้าร่วมประชุมและได้รับมอบหมายให้เป็นเจ้าภาพในการจัดงาน โดยผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานีมอบเงินอุดหนุนให้ส่วนหนึ่ง พร้อมมอบต้นคริสต์มาสขนาดใหญ่ลิบเมตรให้เป็นสัญลักษณ์ของงาน และยินดีให้จัดงานคริสต์มาสในพื้นที่สาธารณะของจังหวัด

ประการที่สอง หลังพ.ศ. 2548 เป็นต้นมา องค์กรศาสนาคริสต์ในจังหวัดปัตตานี ร่วมกับภาคราชการและภาคเอกชน ยังคงจัดงานคริสต์มาสจังหวัดปัตตานีอย่างต่อเนื่องในวันที่ 25 ธันวาคมของทุกปี งานคริสต์มาสจังหวัดปัตตานีกลายเป็นช่องทางทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมทำให้ผู้คนในจังหวัดปัตตานีได้รู้จักชุมชนคริสต์มากขึ้น ชุมชนคริสต์เองก็ตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมในพื้นที่ โดยมีความระมัดระวังในการออกแบบกิจกรรมภายในงาน เพื่อให้ชาวปัตตานีทุกศาสนา สามารถปฏิสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรมกับชุมชนได้

ประการที่สาม ภาคราชการในจังหวัดปัตตานี ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนชาวคริสต์ในจังหวัดปัตตานีจัดตั้งสมาคมขึ้นโดยสมาคมคริสตชนจังหวัดปัตตานีได้รับการจดทะเบียนขึ้นเมื่อ

วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน

ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม - กันยายน) ๒๕๕๙

วันที่ 25 มีนาคม 2556 และได้กลายเป็นตัวแทนของชุมชนชาวคริสต์ในประชาสังคมของท้องถิ่น รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งในสภาวัฒนธรรมของจังหวัด

ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า "คนกลุ่มน้อย" ที่ดำรงอยู่ท่ามกลางบริบททางสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม จากเดิมแทบไม่ถูกมองเห็นหรือถูกนับรวมให้เป็นหุ้นส่วนหนึ่งทางวัฒนธรรม แต่สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่นำมาซึ่งการจัดระเบียบใหม่ที่ทำให้ความสำคัญกับการมีตัวแทนของศาสนาอื่น ด้วยเหตุนี้ "ศาสนาคริสต์" และ "ชุมชนชาวคริสต์" จึงได้รับการสนับสนุนให้เปิดเผยตัวตนในพื้นที่สาธารณะมากขึ้น

วัตถุประสงค์

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อบรรยายให้เห็นถึงประวัติความเป็นมาและสภาพของชุมชนชาวคริสต์ในจังหวัดปัตตานี คำว่า "สภาพของชุมชน" ในที่นี้หมายถึง ขนาดของชุมชน จำนวนองค์กรศาสนาคริสต์ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมของชุมชน และการมีส่วนร่วมขององค์กรศาสนาคริสต์ในประชาสังคมของท้องถิ่น

ประโยชน์ที่ได้รับ

หากเราเห็นพ้องกันว่า บูรณาการทางสังคมไม่ใช่การกลืนกลายทางวัฒนธรรมและไม่ใช่ว่าการปล่อยไว้ให้ต่างคนต่างอยู่โดยไม่เกี่ยวข้องกัน ระหว่างสองข้อสุดโต่งนี้ยังมีพื้นที่สำหรับบูรณาการทางสังคมที่จะสามารถแสดงตนออกมาได้ในหลายลักษณะ การขยายพรมแดนความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและสภาพของชุมชนชาวคริสต์ในจังหวัดปัตตานีช่วยส่งเสริมให้สังคมไทยตระหนักรู้ถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ส่งเสริมการเพิ่มหุ้นส่วนทางวัฒนธรรมให้กับประชาสังคมในท้องถิ่น และส่งเสริมให้สังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถเตรียมตัวยอมรับความหลากหลายที่จะมากขึ้นในอนาคตอันเนื่องมาจากการเคลื่อนไหวของประชากรอาเซียนหลังปีพ.ศ. 2558

กรอบแนวคิดการวิจัย

ลักษณะของสังคมส่วนใหญ่ในปัจจุบันประกอบด้วยสมาชิกทางสังคมที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมแตกต่างกัน ในสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม (Multicultural Society) หากต่างฝ่ายต่างพยายามธำรงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity) ของกลุ่มตนไว้โดยไม่ยอมรับวัฒนธรรมของกลุ่มทางสังคมอื่น และเห็นว่าวัฒนธรรมของกลุ่มตนดีกว่าเหนือกว่า (Ethnocentrism) ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมย่อมเกิดขึ้นได้ ด้วยเหตุนี้สังคมจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้วิธีการจัดการกับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ผู้คนจะต้องเผชิญในความสัมพันธ์ ที่ผ่านมามีการจัดระเบียบทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันในที่นี้อาจปรากฏออกมาในหลายลักษณะ บางยุคสมัย ด้วยเงื่อนไขทางสังคมชุดหนึ่ง สังคมอาจเลือกใช้นโยบายการกลืนกลายทางวัฒนธรรม (Assimilation) เพื่อสลายความแตกต่างของผู้คนและพยายามสร้างเอกภาพทางสังคมบนพื้นฐานของความเหมือน (Homogeneity) โดยมีแนวโน้มที่จะนิยามการลดความต่างว่าเป็นการสร้างสามัคคีของคนในชาติ ในขณะที่บางยุคสมัย ด้วยเงื่อนไขทางสังคมอีกชุดหนึ่ง สังคมอาจเลือกใช้นโยบายการแยกห่าง (Social Distance) เพื่อรักษาระยะห่างระหว่างกลุ่มโดยพยายามจำกัดโอกาสในการพบปะหรือติดต่อเกี่ยวข้องกัน เช่น แยกย่านที่พัก ตลาดและสถานศึกษา เป็นต้น แต่สำหรับทฤษฎีพหุวัฒนธรรมนิยม (Multiculturalism) แล้ว ตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดที่ว่า "กลุ่มวัฒนธรรมรองในรัฐ" (Subculture) มีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับและดำรงรักษาให้คงอยู่ต่อไปโดยไม่ถูกกลืนเข้ากับวัฒนธรรมหลัก (Domain Culture) ทั้งนี้ "รัฐ" มีหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมวัฒนธรรมรองเพื่อรักษาความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเอกภาพทางสังคมไม่ได้อยู่บนพื้นฐาน ของความเหมือนแต่เป็นความสมานฉันท์ (Harmony) ของกลุ่มที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย

การใช้ทฤษฎีพัฒนาธรรมนิยมในการจัดระเบียบสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมนั้น หมายความว่า บรรทัดฐานของสังคมมีลักษณะเปิดโอกาสให้มีทางเลือกในการปฏิบัติ โดยไม่มีวัฒนธรรมใดครอบงำหรือถูกครอบงำ สังคมยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและถือว่าวัฒนธรรมทั้งหลายนั้นมีคุณค่าเท่าเทียมกัน โดย "รัฐ" มีหน้าที่สนับสนุนการรวมกลุ่มและเปิดพื้นที่ทางสังคมให้กับกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆ ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมคือการมีวัฒนธรรมที่หลากหลายร่วมกัน กลุ่มคนต่างๆ ในสังคมมีการติดต่อกับความสัมพันธ์ระหว่างกัน และยังคงใช้พื้นที่สาธารณะร่วมกัน โดยในขณะที่กลุ่มคนต่างๆ ดำเนินชีวิตตามวัฒนธรรมของตน ก็จะพยายามทำความเข้าใจวัฒนธรรมของกลุ่มคนอื่นๆ โดยไม่ด่วนตัดสินเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความเห็นอกเห็นใจ และอดทนอดกลั้นต่อความแตกต่าง (Cultural Relativism) ด้วยเหตุนี้ ขั้นตอนธรรมในความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมจึงไม่ใช่การแยกเขาแยกเรา ไม่ใช่การใช้เราข่มอดทนต่อความเป็นอื่นแต่ไม่เคยเรียนรู้จากผู้ที่ต่างจากตน ขั้นตอนธรรมในความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมเป็นการเคารพในความต่าง ซึ่งอาจเกิดจากการเข้าใจอีกฝ่ายหนึ่งและนำไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยสนาม (Field Research) อาศัยการสังเกต การปฏิสัมพันธ์กับประชากร การสัมภาษณ์เจาะลึก และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม เพื่อติดตามทำความเข้าใจปรากฏการณ์ตามสภาพธรรมชาติและตามบริบท ผู้ให้ข้อมูลหลัก มีจำนวนรวม 40 คน ได้แก่ กรรมการสมาคมคริสตชนจังหวัดปัตตานี และผู้นำคริสตจักรต่างๆ ในจังหวัดปัตตานี จำนวน 10 คน ราษฎรอากูโสชาวมุสลิม ไทยพุทธ และไทยจีน ในจังหวัดปัตตานี รวม 7 คน บุคลากรในหน่วยงาน

ซึ่งเคยติดต่อกับสัมพันธ์กับองค์กรศาสนาคริสต์ในจังหวัดปัตตานี จำนวน 7 คน ตัวแทนองค์กรศาสนาคริสต์ระดับภูมิภาคหรือระดับชาติ จำนวน 2 คน สมาชิกของคริสตจักรต่างๆ ในจังหวัดปัตตานี จำนวน 7 คน ชาวปัตตานีที่ไม่ได้นับถือศาสนาคริสต์ แต่เป็นเพื่อนบ้าน เพื่อนนักเรียน หรือเพื่อนร่วมงานของคริสตศาสนิกชนปัตตานี จำนวน 7 คน

นอกจากนั้นผู้วิจัยยังเข้าร่วมการประชุมสำคัญต่างๆ ของชุมชนชาวคริสต์เพื่อปฏิสัมพันธ์กับประชากรในวงกว้างและเพื่อตรวจสอบความแม่นยำและความเชื่อถือได้ของข้อมูล ผู้วิจัยยังได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิขององค์กรศาสนาคริสต์ในจังหวัดปัตตานี จำนวน 10 ท่าน เป็นผู้อ่านผลงานและมีส่วนร่วมดำเนินการวิจัยอย่างใกล้ชิดเพื่อให้ข้อค้นพบในงานวิจัยนี้เป็นองค์ความรู้ซึ่งชุมชนให้การยอมรับและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการทางองค์ประกอบหลัก (Thematic Analysis) โดยมีขั้นตอนต่อไปนี้

1. การถอดเทปบันทึกการสัมภาษณ์อย่างละเอียด
2. การอ่านข้อมูลทำความเข้าใจและพยายามวิเคราะห์หาคำสำคัญของประสบการณ์ที่ศึกษา
3. การนำคำหลักมาปรับภาษาและจัดหมวดหมู่เพื่อลดความซ้ำซ้อนของประเด็นต่างๆ
4. การนำคำหลักกลับไปตรวจสอบกับผู้ให้ข้อมูลเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน
5. การเขียนบรรยายปรากฏการณ์ที่ได้จากการศึกษาตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล โดยครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษา และคงไว้ซึ่งบริบทที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา

ข้อจำกัดในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยพบว่า (1) คริสตศาสนิกชนเก่าแก่ในจังหวัดปัตตานีจำนวนหนึ่งย้ายถิ่นฐาน และจำนวนหนึ่งถึงแก่กรรม การติดตามเพื่อให้ได้ข้อมูลประวัติความเป็นมาของชุมชนคริสต์ปัตตานีจึงค่อนข้างยากลำบากและใช้เวลานาน หลายกรณีต้องศึกษาผ่านทายาท (2) องค์กรศาสนาคริสต์ในจังหวัดปัตตานีส่วนใหญ่ไม่นิยมจดบันทึกเหตุการณ์

วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน

ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม - กันยายน) ๒๕๕๙

สำคัญที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของตนเอง อีกทั้งบันทึกที่มีอยู่ของเจ้าอาวาสวัดคาทอลิกเป็นการบันทึกบทบาทของพระสงฆ์เป็นหลัก ผู้วิจัยจำเป็นต้องติดตามข้อมูลในมิติของชุมชนเพิ่มเติม ซึ่งมีบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลได้จำนวนไม่มากนัก (3) การเล่าเรื่องผ่านความทรงจำของผู้ให้ข้อมูลหลัก จำเป็นต้องผ่านการตรวจสอบข้อมูลของกันและกัน (Inter-Subjectivity) และผู้วิจัยพยายามตรวจสอบข้อมูลผ่านแหล่งอ้างอิงอื่นๆ ประกอบด้วย

สรุปผลการวิจัย

หลักฐานทางประวัติศาสตร์บันทึกว่า ในปีพ.ศ.2081 มีชาวโปรตุเกสเข้ามาพำนักอยู่ที่ปัตตานี นครศรีธรรมราช ทวาย และตะนาวศรี เพื่อติดต่อทางการค้า นอกจากนั้นในปีพ.ศ.2156 มีคนฮอลันดาเข้ามาตั้งสถานีการค้าที่เมืองสงขลาโดยติดต่อกับเมืองปัตตานีและไทรบุรีด้วย และในปีพ.ศ.2228 กรุงศรีอยุธยาได้ทำสัญญายกเมืองสงขลาและเมืองขึ้นของสงขลาให้ฝรั่งเศสเพื่อตั้งสถานีการค้า (ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม, 2553) ด้วยเหตุนี้จึงสันนิษฐานว่าน่าจะมีคริสตศาสนิกชนชาวต่างประเทศ เช่นชาวโปรตุเกส

ฮอลันดา หรือฝรั่งเศส เดินทางเข้ามาหรืออาศัยอยู่ในปัตตานี แต่ด้วยเหตุเรื่องการติดต่อทางการค้ามากกว่าเป็นเรื่องการเผยแผ่ศาสนา

เมื่อมิชชันนารีเข้ามาเผยแผ่ศาสนาในประเทศไทย ก็ได้ปฏิบัติตามแนวคำสอนของศาสนา โดยนอกจากจะประกาศข่าวประเสริฐเรื่องของพระเยซูคริสต์แล้วยังจัดการศึกษา ให้บริการทางการแพทย์ และช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยากด้วย

ประเทศไทยให้เสรีภาพในการนับถือศาสนาและเปิดกว้างสำหรับมิชชันนารีนับตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาที่มีมิชชันนารีของนิกายโรมันคาทอลิกได้เข้ามาเผยแผ่ธรรม และเมื่อมิชชันนารีของนิกายโปรเตสแตนต์ได้เข้ามาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ต่างได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระมหากษัตริย์ไทยเสมอมา

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เมื่อวันที่พฤษภาคมที่ 16 ตุลาคม พ.ศ.2512 ในโอกาสทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ อาร์คบิชอป ยิง ยาโดต์ เอกอัครราชทูตวาติกันประจำประเทศไทยคนแรกเข้าเฝ้าและถวายสาส์นตราตั้ง มีใจความสำคัญตอนหนึ่งว่า²

“ชาวไทยทุกคนมีเสรีภาพอย่างเต็มที่ในการเลือกนับถือศาสนาใดๆ ตลอดทั้งการปฏิบัติบูชาตามความเชื่อถือของตนด้วย รัฐธรรมนูญของไทยก็ได้รับรองสิทธิและอิสรภาพดังกล่าวข้างต้น โดยประการฉะนี้ บรรดาผู้ที่นับถือศาสนาต่างๆ กันในประเทศไทย จึงมีชีวิตร่วมกันด้วยความผาสุกमानานับศตวรรษ”

2

สืบค้นได้ใน <http://haab.catholic.or.th/photo/rama9.html>

ตำนานคาทอลิกปัตตานี

หลักฐานการบันทึกจากหอจดหมายเหตุ อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ระบุว่า ในปีพ.ศ.2478 (ค.ศ.1935) คุณพ่อมาริโอ รูซ็อดดู (Fr.Mario Ruzzeddu) และคุณพ่อย็อบ การ์นินี (Fr.Job Carnini) ได้รับมอบหมายให้เดินทางเยี่ยมเยียน คริสตศาสนิกชนที่กระจัดกระจายในพื้นที่ภาคใต้ตั้งแต่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จนถึงจังหวัดนราธิวาสโดยใช้เส้นทางรถไฟเป็นหลัก บาทหลวงทั้งสองท่านเดินทางถึง จังหวัดปัตตานี ในวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ.2478 (ค.ศ.1935) โดยมีนายเคียงซอ (เซียวเหลียง) เจ้าของบริษัทธรมลล์ สายปัตตานี-โคกโพธิ์-ยะลา เป็นผู้ให้การต้อนรับและ นำคณะบาทหลวงสำรวจพื้นที่จังหวัดปัตตานีไปตาม ถนนสายสำคัญต่าง ๆ และหลังจากปีนั้น ก็มีคณะเยี่ยมเยียนของบาทหลวงเดินทางมาปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส เป็นประจำทุกปี ปีละสองครั้ง³ เมื่อมีการ ตัดทางรถไฟจากหาดใหญ่ถึงสุไหงโกโลง์โดยผ่านเมือง ยะลา ในวันที่ 1 กันยายน พ.ศ.2506 (ค.ศ.1963) คุณพ่อเฮกเตอร์ ฟรีเรียโอ (Fr.Hector Frigerio) จึงได้ย้ายมาประจำที่จังหวัดยะลา และเป็นเจ้าอาวาส วัดคาทอลิกคนแรกในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดูแลชาว คาทอลิกในพื้นที่จังหวัดยะลา และออกเยี่ยมเยียนชาว คาทอลิกในจังหวัดปัตตานีและนราธิวาสด้วย

ในสมัยก่อนที่จะมีการสร้างวัดคาทอลิกใน จังหวัดปัตตานี ครอบครัวคาทอลิกเก่าแก่ของจังหวัด ปัตตานีครอบครัวหนึ่งคือ ครอบครัวร้านอินทร์ออน (นายฟองอยู่ แซ่เจียง และนางต่ายไถ่ แซ่โฮ)⁴ ได้เปิด บ้านบนถนนฤๅติ ตำบลอานาหาร อำเภอมะนัง จังหวัด ปัตตานี เพื่อเป็นสถานที่ประกอบพิธีมิสซา⁵ เป็นประจำ

ทุกวันอาทิตย์ นายฟองอยู่ แซ่เจียง เป็นคาทอลิกเคร่ง ศาสนาสัญชาติจาไมก้า ซึ่งเดินทางเข้ามาทำงานเป็น นายช่างในอุตสาหกรรมเหมืองแร่และสร้างถนนใน จังหวัดยะลา ภายหลังได้สมรสกับนางต่ายไถ่ แซ่โฮ เชื้อสายจีน ลูกสาวบ้านเหมืองลาบู ตำบลปะเต อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ท่านทั้งสองได้ย้ายครอบครัวมาเปิด ร้านขายของชำในจังหวัดปัตตานี โดยท่านจะปิดร้านใน วันอาทิตย์ และเตรียมสถานที่ภายในบ้านเพื่อใช้เป็น สถานที่ประกอบพิธีมิสซา และในทุกๆ เช้าวันอาทิตย์ เวลาประมาณสิบนาฬิกา คุณพ่อเฮกเตอร์ ฟรีเรียโอ จะเดินทางมาถึงจังหวัดปัตตานี และเริ่มประกอบพิธี ในช่วงเวลานั้นมีชาวคาทอลิกในอำเภอมะนังปัตตานี และ ครอบครัวคาทอลิกจากตำบลปลาลัส อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี เข้าร่วมในพิธีมิสซาด้วยรวมทั้งสิ้น ประมาณ 15 คน

ภายหลังเมื่อคุณพ่อเฮกเตอร์ ฟรีเรียโอ ย้าย ไปประจำที่อำเภอสทิงหมือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คุณพ่อ ฟรังซิส ซักโก (Fr.Francis Sacco) ได้รับแต่งตั้ง เป็นเจ้าอาวาสวัดคาทอลิกคนที่สองในจังหวัดชายแดน ภาคใต้ และในปีพ.ศ.2515 (ค.ศ.1972) คุณพ่อฟรังซิส ซักโก ได้รับอนุมัติให้ซื้อที่ดินขนาดสิบไร่ในตำบล รุละมิเล อำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี เพื่อสร้างวัดคาทอลิก ขึ้น เป็นวัดคาทอลิกแห่งแรกและแห่งเดียวในจังหวัด ปัตตานี ใช้ชื่อว่า "วัดอัครเทวดาคาเบรียล" ได้รับการ ทำพิธีเสกวัดในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2517 (ค.ศ.1974) ขณะนั้นมีจำนวนคาทอลิกในจังหวัดปัตตานี เพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 70 คน เนื่องจากมีชาวประมงคาทอลิก ย้ายถิ่นมาจากภาคกลางโดยเฉพาะจากจังหวัดระยอง เข้ามาทำงานในอุตสาหกรรมประมงในจังหวัดปัตตานี

³ สืบค้นได้ใน <http://haab.catholic.or.th/priest/priestfr/sdb.html>

⁴ ปัจจุบันถึงแก่กรรมแล้วทั้งสองท่าน

⁵ เป็นพิธีบูชาขอบพระคุณ โดยผ่านพิธีการหักขนมปังบนพระแท่นเพื่อระลึกถึงการสิ้นพระชนม์บนไม้กางเขนของพระเยซู

ปัจจุบันวัดอัครเทวดาคาเบรียลมีคุณพ่อ
สุขสันต์ ชาวปากน้ำ เป็นเจ้าอาวาส และยังมีโรงเรียน
เอกชนคาทอลิกในจังหวัดปัตตานีด้วย โดยใน
ปีพ.ศ.2535 (ค.ศ.1992) สมัยคุณพ่อกุสตาฟ โรเซนส์
(Fr.Gustav Roesens) เป็นเจ้าอาวาสวัดอัคร
เทวดาคาเบรียล ท่านได้รับบริจาคที่ดินกว่าสามไร่เพื่อ
ส่งเสริมการศึกษา จึงได้ระดมทุนเพื่อสร้างอาคารเรียน
ขนาดสามชั้น จนในที่สุดโรงเรียนเจริญศรีศึกษา⁶
จึงได้เริ่มเปิดดำเนินการ

ตำนานโปรเตสแตนต์ปัตตานี

คณะมิชชันนารีนิกายโปรเตสแตนต์กลุ่มแรก
ที่เข้ามาเผยแผ่ศาสนาคริสต์ในจังหวัดปัตตานีคือ
คณะมิชชันนารีจากองค์กรซึ่งมีชื่อเรียกสั้นๆว่า โอเอ็ม
เอฟ (OMF: The China Inland Mission and
Overseas Missionary Fellowship) องค์กรนี้
ถูกก่อตั้งขึ้นในปีพ.ศ.2408 (ค.ศ.1865) โดยผู้ก่อตั้ง
คือ มิชชันนารีชาวอังกฤษชื่อ นายเจมส์ ฮัดสัน เทย์เลอร์
(James Hudson Taylor) มีวัตถุประสงค์เพื่อเผย
แผ่พระคุณความรักของพระเยซูคริสต์ไปยังเอเชีย
ตะวันออก

ในราวปีพ.ศ.2494 (ค.ศ.1951) โอเอ็มเอฟได้
ย้ายคณะมิชชันนารีจำนวนหนึ่งจากประเทศจีนให้เข้ามา
ทำงานในประเทศไทย โดยเริ่มต้นทำงานทางด้านศาสนา
การศึกษา การแพทย์และสาธารณสุข ในพื้นที่ภาคกลาง
และภาคเหนือ ก่อนที่จะขยายงานลงมายังพื้นที่ทางภาค
ใต้ของไทย โดยในราวปีพ.ศ.2495 (ค.ศ.1952) โอเอ็ม
เอฟได้ส่งบุคลากรทางการแพทย์เข้ามายังพื้นที่ปัตตานี
จากนั้นได้เช่าที่ดินในตำบลตะลุบัน อำเภอสาบบุรี

จังหวัดปัตตานี เพื่อเปิดโรงพยาบาลคริสเตียนสาบบุรี
ขึ้นในปีพ.ศ.2499 (ค.ศ.1956) และเปิดคลินิกโรคเรื้อน
ภายในโรงพยาบาลคริสเตียนสาบบุรีในปีพ.ศ.2509
(ค.ศ.1966)⁷ บทบาทของมิชชันนารีที่เข้ามาในยุคแรกจึง
เป็นทั้งหมอสอนศาสนา หมอสอนภาษา และหมอ
รักษาผู้ป่วยในขณะเดียวกัน⁸

เมื่อคณะมิชชันนารีเชื้อสายยุโรปแต่อาศัยอยู่
ในประเทศจีนมาเป็นเวลานาน ถูกย้ายเข้ามาทำงานเผย
แผ่ศาสนาในจังหวัดปัตตานี มิชชันนารีเหล่านี้สามารถ
พูดภาษาจีน-ไทยได้และคุ้นเคยกับวัฒนธรรมของ
คนจีน ทำให้สามารถเข้ากันได้ดีกับคนปัตตานีเชื้อสาย
จีน มิชชันนารีจะทำการเทศนาสั่งสอนเป็นภาษาจีน
แล้วให้คนท้องถิ่นช่วยแปลเป็นภาษาไทย อีกทั้งพระ
คริสตธรรมคัมภีร์ (Bible) ยังมีทั้งฉบับที่เป็นภาษาจีน
ไทย ทำให้ชาวประเสริฐเรื่องพระเยซูคริสต์และหลัก
คำสอนของศาสนาคริสต์สามารถไปถึงคนปัตตานี
เชื้อสายจีนได้รวดเร็วกว่าคนท้องถิ่นกลุ่มอื่นๆ

เมื่อคณะมิชชันนารีเชื้อสายยุโรปแต่อาศัยอยู่
ในประเทศจีนมาเป็นเวลานาน ถูกย้ายเข้ามาทำงานเผย
แผ่ศาสนาในจังหวัดปัตตานี มิชชันนารีเหล่านี้สามารถ
พูดภาษาจีน-ไทยได้และคุ้นเคยกับวัฒนธรรมของ
คนจีน ทำให้สามารถเข้ากันได้ดีกับคนปัตตานีเชื้อสาย
จีน มิชชันนารีจะทำการเทศนาสั่งสอนเป็นภาษาจีนแล้ว
ให้คนท้องถิ่นช่วยแปลเป็นภาษาไทย อีกทั้งพระคริส
ตธรรมคัมภีร์ (Bible) ยังมีทั้งฉบับที่เป็นภาษาจีน-ไทย
ทำให้ชาวประเสริฐเรื่องพระเยซูคริสต์และหลักคำสอน
ของศาสนาคริสต์สามารถไปถึงคนปัตตานีเชื้อสายจีนได้
รวดเร็วกว่าคนท้องถิ่นกลุ่มอื่นๆ

⁶ ปัจจุบันมีซิสเตอร์ประยงค์ศรี แย้มสุนทร เป็นผู้อำนวยการ เปิดสอนนักเรียนตั้งแต่ชั้นบริหารถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

⁷ ปัจจุบันโรงพยาบาลคริสเตียนสาบบุรีและคลินิกโรคเรื้อนได้ปิดทำการแล้วตั้งแต่ในราวปีพ.ศ.2522 (ค.ศ.1979) เนื่อง
จากประสบปัญหาเกี่ยวกับการขอใบอนุญาตทำงานของแพทย์และพยาบาลชาวต่างชาติ เมื่อขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์
โรงพยาบาลและคลินิกโรคเรื้อนจึงปิดทำการไปในที่สุด

⁸ สืบค้นได้ใน <http://omf.org/asia/thailand/thailand-profile/>

สถานที่รวมกลุ่มของคริสเตียนปัตตานี⁹ รุ่นแรกๆ ใช้ห้องเช่าบริเวณห้องแถวสิบห้าห้อง ถนนนาเกลือ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี¹⁰ ในช่วงเวลานั้นมีคนเข้าร่วมประชุมประมาณ 40 - 50 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนปัตตานีเชื้อสายจีน ภายหลังคณะมิชชันนารีซึ่งย้ายมาจากประเทศจีนกลุ่มนี้ได้เริ่มทยอยเดินทางออกจากประเทศไทย โดยโอเอ็มเอฟได้ส่งมิชชันนารีกลุ่มใหม่เข้ามาแทน เป็นมิชชันนารีชาวยุโรป อังกฤษ อเมริกัน ซึ่งใช้ภาษาอังกฤษ-ไทย ทำให้เกิดปัญหาเรื่องการปรับตัวเข้ากับคริสเตียนท้องถิ่นเชื้อสายจีน คริสเตียนปัตตานีเชื้อสายจีนจำนวนไม่น้อยจึงไม่ได้เข้าร่วมการประชุมอธิษฐานและนมัสการพระเจ้าตามปกติ

คณะมิชชันนารีได้พยายามรวบรวมคริสเตียนปัตตานีที่ยังคงหลงเหลืออยู่ โดยได้ย้ายสถานที่ประชุมไปใช้ห้องโถงรับแขกภายในบ้านของคุณหมอโยคี (นายเจียร จันทริโยธิ) ซึ่งขณะนั้นตั้งอยู่บนถนนญาติ ตำบลลานะรู อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ซึ่งสามารถรองรับผู้เข้าร่วมประชุมได้ไม่เกิน 40 คน

คุณหมอโยคีเป็นคนอินเดียย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดปัตตานี ประกอบอาชีพแพทย์

แผนปัจจุบัน โดยเปิดคลินิกภายในบริเวณบ้าน ท่านสามารถพูดภาษาไทย-อังกฤษ-มลายูได้ คุณหมอโยคีสมรสกับนางศรีเลอ จันทริโยธิ ซึ่งเป็นคนมลายูปัตตานี โดยท่านทั้งสอง¹¹ ได้เปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ภายหลังที่คุณหมอล้มป่วยและได้เข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลคริสเตียนสายบุรี ทำให้รู้จักสนิทสนมและไปมาหาสู่กับแพทย์มิชชันนารีอย่างสม่ำเสมอ

คริสเตียนปัตตานีได้ใช้บ้านของคุณหมอโยคีเพื่อประชุมอธิษฐานและนมัสการพระเจ้าอยู่นานหลายปี จนเมื่อจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมมีจำนวนลดลง การนัดประชุมอธิษฐานและนมัสการพระเจ้าพร้อมกันที่บ้านของคุณหมอโยคีจึงถูกยกเลิกไป เหลือเพียงการออกเยี่ยมเยียนและอธิษฐานตามบ้านของคณะมิชชันนารี

จนกระทั่งในราวปีพ.ศ.2520 คุณคุณวุฒิ สมิติเมธา ชาวปัตตานีเชื้อสายจีนซึ่งเติบโตมาในครอบครัวคริสเตียน¹² ได้ย้ายกลับมาดูแลกิจการของครอบครัว จึงได้มีส่วนสำคัญในการรวบรวมคริสเตียนญาติพี่น้องเชื้อสายจีนของตนเองให้กลับมาเข้าร่วมประชุมอธิษฐานและนมัสการพระเจ้าอีกครั้ง

⁹ "คริสเตียน" เป็นคำที่นิยมใช้เรียกคริสตศาสนิกชนในนิกายโปรเตสแตนต์ ส่วน "คาทอลิก หรือ คริสตัง" เป็นคำที่นิยมใช้เรียกคริสตศาสนิกชนในนิกายโรมันคาทอลิก

¹⁰ ใกล้กับธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยสาขาปัตตานีในปัจจุบัน

¹¹ ปัจจุบันถึงแก่กรรมแล้วทั้งสองท่าน คุณหมอโยคีและภรรยา มีบุตรธิดารวมหกคน ซึ่งคุณหมอสันับสนุนให้บุตรธิดาเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนคริสต์ ในสมัยนั้นยังไม่มีโรงเรียนคริสต์ในจังหวัดปัตตานี จำเป็นต้องส่งบุตรธิดาไปเรียนโรงเรียนเอกชนคาทอลิกในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และ/หรือในเมืองปิ่นัง ซึ่งไม่ไกลจากชายแดนไทย-มาเลเซีย

¹² ครอบครัวของคุณคุณวุฒิ สมิติเมธา เริ่มต้นจากพี่สาวและมารดา คือ นางเลือนยีน แซ่โล่ เปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ ส่วนนายชาย (นายไชแสง อศิรวาท สกุลเดิม แซ่โล่) เปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ภายหลังเข้ารับการศึกษาจากโรงเรียนเอกชนคาทอลิกในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จากนั้นบิดาก็เปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ โดยบิดามีประสบการณ์หายโรคจากคำอธิษฐานเผื่อของคริสเตียน คุณคุณวุฒิ สมิติเมธาและพี่น้องทุกคนจึงได้รับการอบรมสั่งสอนและการขัดเกลาศีชีวิตในวิถีทางของคริสเตียนมาตั้งแต่เด็ก ครอบครัวของคุณคุณวุฒิ สมิติเมธา นับถือศาสนาคริสต์ทั้งครอบครัว

ในช่วงเวลานี้เอง คริสเตียนปัตตานีและคณะมิชชันนารีได้ตัดสินใจเช่าอาคารพาณิชย์บนถนนกะลาพอ ตำบลจะบังติกอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เปิดเป็นคริสตจักรอย่างเป็นทางการขึ้นเป็นครั้งแรก ใช้ชื่อว่า **"คริสตจักรปัตตานี"** และกำหนดให้มีการประชุมอธิษฐานและนมัสการพระเจ้าเป็นประจำสัปดาห์ละครั้งในวันอาทิตย์

คริสตจักรปัตตานีเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการก่อตั้งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ตั้งแต่เมื่อปีพ.ศ.2510 เป็นต้นมา ผนวกกับการเติบโตของอุตสาหกรรมประมงในจังหวัดปัตตานี ส่งผลให้มีผู้คนจำนวนมากย้ายถิ่นฐานเข้ามาศึกษาและทำงานในจังหวัดปัตตานี จังหวัดปัตตานีกลายเป็นพื้นที่เปิดคนปัตตานีท้องถิ่นมีโอกาสติดต่อกับชาวต่างชาติซึ่งมีภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากตนมากขึ้น

คริสตจักรปัตตานีใช้อาคารพาณิชย์ให้เช่าบนถนนกะลาพอเป็นสถานที่นมัสการนานประมาณสามปีก่อนจะมีผู้บริจาคที่ดินให้กับคริสตจักร เป็นที่ดินซึ่งอยู่ในซอยระเด่นอาหมัด ถนนมะรุต อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี คริสเตียนปัตตานีพร้อมทั้งคณะมิชชันนารีจากไอเอ็มเอฟ จึงได้ช่วยกันระดมทุนเพื่อสร้างอาคารคริสตจักรขึ้นบนที่ดินผืนนี้ และได้ตกลงใจกันที่จะเปลี่ยนชื่อคริสตจักร โดยใช้ชื่อใหม่ว่า **"คริสตจักรสัมพันธ์ร่วมพระคุณปัตตานี"** ซึ่งยังคงดำรงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันในจังหวัดปัตตานีมีคริสตจักรนิกายโปรเตสแตนต์จำนวน 5 แห่ง เรียงตามลำดับการก่อตั้งคือ คริสตจักรสัมพันธ์ร่วมพระคุณปัตตานี คริสตจักรความหวังปัตตานี คริสตจักรพระพรปัตตานี คริสตจักรร่วมเย็นปัตตานี และคริสตจักรปัตตานี

คริสตจักรทั้งหมดตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองปัตตานี ทำหน้าที่ทางศาสนาและเป็นศูนย์รวมของชุมชน โดยมีเพียงคริสตจักรสัมพันธ์ร่วมพระคุณปัตตานีเพียงแห่งเดียวที่มีประวัติศาสตร์การก่อตั้งคริสตจักรมาจาก

การเผยแพร่ศาสนาของคณะมิชชันนารีชาวต่างประเทศ ในขณะที่อีกสี่คริสตจักรซึ่งตั้งขึ้นภายหลังนั้นได้รับการบุกเบิกและก่อตั้งขึ้นจากคริสเตียนชาวไทย อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของคริสตจักรทั้งห้าแห่งในปัจจุบันเป็นการดำเนินงานของคริสเตียนชาวไทยทั้งหมด โดยไม่มีมิชชันนารีนิกายโปรเตสแตนต์ชาวต่างประเทศหลงเหลืออยู่ในจังหวัดปัตตานี

สมาคมคริสตชนจังหวัดปัตตานี

องค์กรศาสนาคริสต์ในจังหวัดปัตตานีทั้งสองนิกายรวมทั้งหมดหกแห่งมีการรวมตัวเพื่อประชุมอธิษฐานร่วมกันอยู่บ้างเป็นครั้งคราว จนกระทั่งเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลให้การรวมกลุ่มอธิษฐานเพื่อประเทศไทยและท้องถิ่นถูกจัดบ่อยครั้งมากขึ้น จากนั้นความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรศาสนาคริสต์ในจังหวัดปัตตานีได้รับการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นเมื่อภาคราชการในจังหวัดปัตตานีต้องการให้องค์กรศาสนาคริสต์ต่างๆ ในจังหวัดปัตตานีร่วมกันเป็นเจ้าภาพจัดงานคริสต์มาสจังหวัด และต้องการให้มีตัวแทนของชุมชนคริสต์ในสภาวัฒนธรรมของท้องถิ่น ตลอดจนสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปัตตานียังได้เริ่มเขียนโครงการประจำปีของทางสำนักงานให้ครอบคลุมถึงศาสนาคริสต์มากขึ้น เหล่านี้กลายเป็นเหตุผลความจำเป็นที่ผลักดันให้ชุมชนชาวคริสต์ปัตตานีจัดทะเบียนจัดตั้ง **"สมาคมคริสตชนจังหวัดปัตตานี"** ขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนของชุมชนในประชาสังคมของท้องถิ่น

สมาคมคริสตชนจังหวัดปัตตานี ได้รับการจดทะเบียนเมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ.2556 โดยมีวัตถุประสงค์หลักดังนี้

- (1) เพื่อก่อให้เกิดตัวแทนของคริสต์ศาสนิกชนในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ
- (2) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรและสถานนมัสการของชุมชนชาวคริสต์
- (3) เพื่อส่งเสริมความรักและสามัคคีระหว่างคริสต์ศาสนิกชนในจังหวัดปัตตานีและประเทศไทย

(4) เพื่อดำเนินการหรือร่วมมือกับองค์กรการกุศลเพื่อการกุศล และองค์กรสาธารณประโยชน์เพื่อสาธารณประโยชน์

(5) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือของชุมชนคริสต์ในการประกอบกิจการกุศลและช่วยบรรเทาทุกข์แก่สังคม ตัวอย่างผลงานที่ผ่านมาของสมาคมคริสตชนจังหวัดปัตตานีอาทิ

1) ร่วมเป็นเจ้าภาพจัดงานคริสต์มาสจังหวัดปัตตานี ในทุกวันที่ 25 ธันวาคมของทุกปี

2) ร่วมเป็นเจ้าภาพจัดงานเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ในทุกวันที่ 5 ธันวาคมของทุกปี

3) จัดวิทยากรรับเชิญไปบรรยายธรรมให้แก่สถาบันการศึกษา หน่วยงานทหาร และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามหลักการทางศาสนา สร้างขวัญกำลังใจ และเสริมสร้างความเข้าใจอันดีในการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม

4) เข้าร่วมในเครือข่ายวัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของทางราชการและภาคประชาสังคมในโครงการต่างๆ

การได้เข้าร่วมประชุมและเข้าร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี ทำให้ชุมชนคริสต์ปัตตานีได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภาครัฐและภาคประชาสังคมและได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับองค์กรข้ามวัฒนธรรมมากขึ้น

ทั้งนี้จะต้องไม่ลืมว่าองค์กรศาสนาคริสต์ในจังหวัดปัตตานีเป็นองค์กรขนาดเล็กที่สังกัดอยู่ในกำกับขององค์กรศาสนาคริสต์ขนาดใหญ่ต่างนิกายและต่างองค์กรกัน ฉะนั้นการที่จะร่วมมือกันจดทะเบียนจัดตั้งสมาคมคริสตชนจังหวัดปัตตานีขึ้นนั้น จำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบหรืออย่างน้อยไม่คัดค้านจากองค์กรต้นสังกัดเสียก่อน บทบาทการมีส่วนร่วมขององค์กรศาสนาคริสต์แต่ละแห่งในจังหวัดปัตตานีที่มีต่อสมาคมคริสตชนจังหวัดปัตตานีจึงมีความแตกต่างกันไปตามนโยบายและกรอบบรรณานุกรมขององค์กรต้นสังกัด

อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ชุมชนชาวคริสต์ในจังหวัดปัตตานีเป็นชุมชนขนาดเล็ก มีประวัติศาสตร์ยาวนานเกือบหนึ่งร้อยปีมาแล้ว และมีองค์กรศาสนาคริสต์จำนวนหกแห่งทำหน้าที่ทางศาสนาและเป็นศูนย์รวมของชุมชน ภายหลังเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายของทางราชการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาสังคมในท้องถิ่นและต้องการขยายโอกาสให้กับหุ้นส่วนทางวัฒนธรรมที่หลากหลายมากขึ้น ชุมชนคริสต์จึงได้รับการสนับสนุนโดยภาคราชการ ให้เปิดเผยตนเองต่อสาธารณะมากขึ้น

ผู้วิจัยเห็นว่า ด้วยลักษณะที่เปิดของชุมชนคริสต์ และลักษณะของการร่วมแรงร่วมใจกันขององค์กรศาสนาคริสต์ในจังหวัดปัตตานี ทำให้ชุมชนคริสต์ปัตตานีแม้ว่าจะมีขนาดเล็กแต่ก็มีศักยภาพเพียงพอที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาและในการขับเคลื่อนความสมานฉันท์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ที่ผ่านมาชุมชนคริสต์ในจังหวัดปัตตานีไม่เคยปรากฏความขัดแย้งอย่างชัดเจนระหว่างนิกายหรือระหว่างองค์กรศาสนา อีกทั้งยังไม่เคยปรากฏการต่อต้านขัดขวางจากคนปัตตานีไม่ว่าจากมุสลิม พุทธ หรือจีน ความท้าทายของชุมชนคริสต์ปัตตานี ไม่ใช่การเป็นคนกลุ่มน้อยในพื้นที่ซึ่งประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามหรือศาสนาพุทธ หากแต่เป็นการพยายามดิ้นรนต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งกฎหมายรับรองสถานภาพอย่างเป็นทางการ

ตั้งแต่ศาสนาคริสต์เข้ามาในประเทศไทยนับแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน มีกฎหมายรับรองสถานภาพทางกฎหมายเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยลักษณะฐานะของวัดบาทหลวงโรมันคาทอลิกในกรุงเทพฯ ลงวันที่ 27 สิงหาคม ร.ศ.128 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัวเพียงฉบับเดียว ซึ่งยังมีผลบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน โดยไม่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน พระราชบัญญัติดังกล่าวเกี่ยวกับการถือกรรมสิทธิ์ที่ดินและการจัดสร้างวัดและสถานที่สอน

วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน

ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม - กันยายน) ๒๕๕๙

ศาสนาขององค์กรศาสนาคริสต์ในประเทศไทยเฉพาะ
นิกายโรมันคาทอลิก รวมทั้งบัญญัติรับรองสถานะให้
อัครมุขมณฑลกรุงเทพฯ และอัครมุขมณฑลท่าแร่
หนองแสงเป็นนิติบุคคล ในขณะเดียวกัน กลับส่งผลให้
องค์กรภายใต้การบังคับบัญชาของอัครมุขมณฑลทั้ง
สองดังกล่าวและวัดแต่ละแห่งของนิกายโรมันคาทอลิก
ไม่มีอำนาจที่จะกระทำนิติกรรมใดๆ ตามกฎหมายได้
ด้วยตนเอง แต่ต้องอาศัยการรับมอบอำนาจจากอัครมุ
ขมณฑลข้างต้น นอกจากนั้นแล้ว การตีความกฎหมาย
ฉบับนี้โดยคณะกรรมการกฤษฎีกา ยังไม่ได้ให้สิทธิแก่
วัดคาทอลิกที่จะขออนุญาตจัดตั้งหรือรับโอนโรงเรียน
ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2525 ทั้งๆ
ที่มีโรงเรียนคาทอลิกจำนวนมากในประเทศไทย
และยังอาจถือว่าวัดคาทอลิกเป็นองค์กรต่างประเทศ
หรือมีลักษณะเป็นกิจการของต่างประเทศด้วย¹³
การตีความทางกฎหมายดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยว
กับบทบาทและอำนาจหน้าที่ทางกฎหมายขององค์กร
ศาสนาคริสต์ในประเทศไทยหลายประการ โดยเฉพาะ
ปัญหาการถือกรรมสิทธิ์ที่ดินขององค์กรศาสนาคริสต์ใน
ประเทศไทย ปัญหาการจัดการศึกษาขององค์กรศาสนา
คริสต์ในประเทศไทย และปัญหาการตีความองค์กร
ศาสนาคริสต์ในประเทศไทยเป็นองค์กรต่าง
ประเทศ (พรชัย สิงห์ชัย, 2556)

สำหรับองค์กรศาสนาคริสต์นิกายอื่นๆ ใน
ประเทศไทยนั้น ยังไม่มีกฎหมายบัญญัติรับรองสถานะ
ไว้แต่อย่างใดและรัฐยังไม่มีมาตรการใดๆ อันเป็น
การส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองการดำเนินงาน
ขององค์กรศาสนาคริสต์ในประเทศไทยอย่างเป็น
รูปธรรม

ปัจจุบันองค์กรศาสนาคริสต์นิกายต่างๆ
ในประเทศไทยไม่ว่าองค์กรขนาดเล็กหรือองค์กรขนาด

ใหญ่ต่างพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการยื่น
คำร้องขอจดทะเบียนจัดตั้งมูลนิธิหรือสมาคมตาม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การพยายามแก้ไข
ปัญหาด้วยการจดทะเบียนจัดตั้งเป็นองค์กรสาธารณ
ประโยชน์ไม่แสวงหากำไรและไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง
ดังกล่าว ส่งผลให้การทำความเข้าใจโครงสร้างและ
บทบาทหน้าที่ในการบริหารและปกครองขององค์กร
ศาสนาคริสต์มีความสลับซับซ้อนและยุ่งยากมากขึ้น

องค์กรศาสนาคริสต์ในประเทศไทยไม่ได้มี
แนวคิดมุ่งแสวงหาอำนาจทางการเมืองหรือสร้างอิทธิพล
ผ่านการครอบครองทรัพย์สิน แต่มีภารกิจหลักเพื่อ
ดำเนินงานทางศาสนาตลอดจนดำเนินงานเพื่อสาธารณ
กุศลและสาธารณประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม ผู้วิจัยจึง
มีความเห็นสอดคล้องกับ พรสวรรค์ สิงห์ชัย (2556) ว่า
รัฐบาลควรพิจารณาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการแก้ไข
ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทบาทและ
อำนาจหน้าที่ทางกฎหมายขององค์กรศาสนาคริสต์ใน
ประเทศไทย เพื่อเป็นหลักประกันเสรีภาพทางศาสนา
แก่องค์กรศาสนาคริสต์ในประเทศไทยให้สามารถ
ดำเนินงานทางศาสนา รวมทั้งงานเพื่อสาธารณกุศลและ
สาธารณประโยชน์ต่อสังคมไทยโดยส่วนรวมได้เต็ม
ศักยภาพ เพิ่มบทบาทขององค์กรศาสนาคริสต์ใน
ประเทศไทยให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและทอ
งถิ่นทั้งด้านกายภาพและด้านจิตวิทยาสังคมโดยไม่แบ่ง
แยกเชื้อชาติและศาสนา ตลอดจนเพิ่มบทบาทของรัฐ
ในการส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองการดำเนินงาน
ขององค์กรศาสนาคริสต์ในประเทศไทยให้มีความเป็น
อิสระ อีกทั้งมีสิทธิเสรีภาพในประเด็นต่างๆ ตาม
เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและ
กฎหมายอื่นบัญญัติรับรองไว้อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม

¹³ อ้างถึงใน คณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 254/2528 เดือนมิถุนายน พ.ศ.2528 หน้า7-15 เรื่องมีสขัง
ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลเพื่อถือครองที่ดินสำหรับประโยชน์มีสขังตามพระราชบัญญัติว่าด้วยลักษณะฐานะของวัด
บาทหลวงโรมันคาทอลิกในกรุงสยามตามกฎหมายร.ศ.128 จะมีสิทธิขออนุญาตจัดตั้งหรือรับโอนโรงเรียนตาม
พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2525ได้หรือไม่

บรรณานุกรม

- จอร์จ บรัดเลย์ แมคฟาร์แลนด์. (2555). *หนึ่งศตวรรษในสยาม ค.ศ.1828-ค.ศ.1928*. กรุงเทพฯ: บริษัท อินเทอร์เน็ตฟัลลิ่ง เอ็นเตอร์ไพรส์จำกัด.
- พรสวรรค์ ลิงห้วย. (2556). *บทบาทและอำนาจหน้าที่ทางกฎหมายขององค์กรศาสนาคริสต์ในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริจิต สุนันตะ. (2556). "สถานการณ์โต้แย้งเรื่องพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย". *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*. 32(1) : 1-30.
- ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2553). *ที่ฝั่งศพวิลันดา*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2558, จาก http://www.m-culture.in.th/moc_new/album/5875/ที่ฝั่งศพวิลันดา-ฮอลันดา/.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2553). *สำมะโนประชากรและเคหะประจำปีพ.ศ.2553*
- อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. (ม.ป.ป.). *คณะชาเลเซียน*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2558, จาก <http://haab.catholic.or.th/priest/priestfr/sdb.html>
- อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. (ม.ป.ป.). *พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชกับผู้แทนสมเด็จพระสันตปาปา*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2558, จาก <http://haab.catholic.or.th/photo/rama9.html>
- Brian, G. (2012). "Rising Restrictions on Religion". *International Journal for Religious Freedom*. 5(1), 20.
- OMF International. (ม.ป.ป.). *Thailand Profile*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2558, จาก <http://omf.org/asia/thailand/thailand-profile/>
- Smith, A. (1982). *Siamese Gold: The Church in Thailand*. Bangkok: Kanok Bannasan (OMF Publishers).
- Wells, K. (1958). *History of Protestant Work in Thailand 1828-1958*. Published by the Church of Christ in Thailand.

